

SUCCESSIERECHTEN

De notaris luistert, geeft raad en tekent mee

KONINKLIJKE FEDERATIE

VAN HET BELGISCH NOTARIAAT

SUCCESSIERECHTEN

De notaris luistert, geeft raad en tekent mee

KONINKLIJKE FEDERATIE

VAN HET BELGISCH NOTARIAAT

Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat
Nederlandstalige Gemeenschapsraad
Verantwoordelijke uitgever: P. Verhaegen
Bergstraat 30/34
1000 Brussel
2010
D/2010/1928/12
Oktober 2010
<http://www.notaris.be>

INHOUDSTAFEL

Algemeen	3
Inleiding.....	4
• Waarop worden successierechten geheven.....	4
• De successierechten verschillen van regio tot regio	5
• De aangifte van nalatenschap	7
• De betaling van de successierechten.....	8
De successietarieven	9
• Vooraf.....	9
• Successietarief in rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwonenden (en gelijkgestelden)	10
* Samenwoning in het Vlaams Gewest.....	15
* Samenwoning in het Waals Gewest	16
* Samenwoning in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	17
• Successietarief tussen broers en zussen	17
• Successietarief tussen ooms, tantes en neven, nichten.....	18
• Successietarief tussen vreemden	19
• Successietarief voor VZW's en private stichtingen	20
De Vlaamse splitting.....	23
Verminderingen en vrijstellingen.....	25
• Algemeen	25
* Vlaanderen.....	25
* Brussel	31
* Wallonië.....	31
• Vrijstelling voor de Vlaamse gezinswoning.....	33
• Vermindering voor de Brusselse gezinswoning.....	37
• Vermindering voor de Waalse gezinswoning.....	39
• Gunstregeling voor de familiale onderneming	41

ALGEMEEN

In onze steeds complexer wordende maatschappij wil de notaris u een helpende hand reiken.

Veel pijnlijke situaties kunt u voorkomen door tijdig zijn of haar advies in te winnen.

Het behoort trouwens tot de taak van de notaris u te informeren en u onpartijdig te adviseren.

Een eerste oriëntatiegesprek zal meestal gratis zijn. Indien er een grondige dossierstudie nodig is, maakt u best vooraf een duidelijke afspraak over de vergoedingen.

Een notaris mag de vergoeding voor zijn diensten niet vrij vaststellen, maar moet een tarief eerbiedigen dat in de meeste gevallen bij wet is vastgesteld.

Elk jaar gaan meer dan 2 miljoen cliënten bij de notaris langs voor advies en het verlijden van akten. In België zijn momenteel +/- 1.420 notarissen actief in +/- 1.180 notariskantoren, waaronder 216 associaties die samen 464 notarissen groeperen. Zij zijn verenigd in de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat.

U vindt alle contactgegevens van de notariskantoren (incl. e-mail) in het adresboek op onze website www.notaris.be

De wetten veranderen snel.

Misschien is er reeds een aangepaste versie van deze brochure te vinden op onze website.

INLEIDING

• WAAROP WORDEN SUCCESSIERECHTEN GEHEVEN •••••

Wanneer iemand sterft wordt op zijn bezittingen een belasting over de dood heen geheven. In de media en de volksmond worden ze doorgaans erfenisrechten genoemd. Officieel luisteren ze naar de naam “successierechten”.

Rijksinwoner versus niet-rijksinwoner

“Successierechten”, in de strikte betekenis van het woord, zijn verschuldigd op de nalatenschap van een Belgisch rijksinwoner. De **rijksinwoner** is de persoon die, op het ogenblik van zijn overlijden, in België zijn domicilie of zetel van zijn vermogen heeft.

Domicilie.

Hieronder wordt verstaan de effectieve, voortdurende en feitelijke woonplaats van de overledene. Volgens een vaststaande rechtspraak is het de plaats waar de erflater zijn haard (domus), zijn familie, zijn thuis en het centrum van zijn private werkzaamheid en gevoelsleven heeft. Meestal valt deze feitelijke woonplaats samen met de wettelijke, 'officiële' woonplaats, dit is waar men ingeschreven is in het bevolkingsregister. Dit laatste criterium is echter ondergeschikt aan het eerste.

Zetel van zijn vermogen.

Dit begrip verwijst naar de plaats van waaruit de overledene zijn goederen, zijn fortuin beheerde of er minstens toezicht over hield. Dit is dus niet noodzakelijk de plaats van de ligging van deze goederen.

Of er al dan niet Belgische successierechten betaald moeten worden, heeft dus niets te maken met de nationaliteit van de overledene.

De erfgenamen worden belast op het netto wereldvermogen van de overleden rijksinwoner, met andere woorden op alle goederen van de overledene rijksinwoner, waar ze zich ook mogen bevinden (dus zelfs

in het buitenland). Men kan er wel de op datum van het overlijden nog openstaande schulden van in aftrek brengen.

De **niet-rijksinwoner** is de persoon die op datum van zijn overlijden zijn domicilie of zetel van zijn vermogen in het buitenland heeft. Zijn nalatenschap ondergaat een bijzonder soort successierecht die door onze wetgever met een andere naam werd bedacht, namelijk het “recht van overgang bij overlijden”.

Anders dan de rijksinwoner ondergaat de erfenis van de niet-rijksinwoner enkel een belasting op zijn Belgisch onroerend vermogen. Alleen de onroerende goederen van de overledene worden dus in acht genomen en dan nog enkel voorzover ze in België gelegen zijn. Sinds kort kan in bepaalde gevallen de schuld die op het Belgisch onroerend goed drukt in aftrek gebracht worden.

• DE SUCCESSIERECHTEN VERSCHILLEN VAN REGIO TOT REGIO

Sinds enkele jaren is het successierecht een gewestelijke aangelegenheid geworden.

De tarieven en spelregels verschillen van regio tot regio.

Hoe wordt er bepaald of de Vlaamse, de Waalse of de Brusselse successierechten toepasselijk zijn?

Dat gebeurt aan de hand van het zogenaamd **lokalisatiecriterium**.

Doorslaggevend is de plaats waar de overledene, op het ogenblik van zijn overlijden, zijn fiscale woonplaats had. Woonde de overledene tijdens de laatste 5 jaar voorafgaand aan zijn overlijden op méér dan één plaats in België dan is de plaats waar hij tijdens die 5 jaar het langst gevestigd was bepalend.

Fiscale woonplaats.

De “fiscale woonplaats” moet begrepen worden als: de plaats waar de overledene zijn werkelijke, effectieve, voortdurende woonplaats had gevestigd, de plaats waar hij zijn domus, zijn familie, het centrum van zijn bedrijvigheid, de zetel van zijn zaken en van zijn bezigheden had’. Kortom, het begrip heeft exact dezelfde inhoud als de hoger besproken notie ‘domicilie’ ter bepaling van het rijks-inwonerschap van de overledene. Ook hier is de werkelijke woonplaats determinerend en niet de wettelijke (waar men ingeschreven staat in het bevolkingsregister). Noch de plaats van het overlijden noch de woonplaats van de erfgenamen (of de meerderheid onder hen) is dus relevant.

VOORBEELD

Robert, weduwnaar met woonplaats in rustoord ‘Herfstvreugde’ te Affligem (Vlaanderen) komt op de gezegende leeftijd van 88 jaar plots in ademnood. Hij wordt met de ziekenwagen afgevoerd naar het ziekenhuis te Jette (Brussel) en sterft daar enkele dagen later. Robert laat twee kinderen na: Martine en Gerald, respectievelijk woonachtig in Nijvel en Waver (Wallonië).

Op de nalatenschap van Robert zijn de Vlaamse successierechten verschuldigd omdat Roberts fiscale woonplaats op het moment van zijn overlijden in Vlaanderen was. Hij stierf in het Brussels Gewest en zijn erfgenamen wonen in het Waals Gewest, maar deze factoren zijn van geen tel.

Beoordeling binnen tijds kader. Merk op dat het lokalisatiecriterium de fiscale woonplaats in een tijds kader van 5 jaar plaatst. Dit is een bewuste zet van de wetgever. Hij wil zodoende ‘overhaaste’ in fiscaal geïnspireerde binnenlandse emigratiestromen vermijden (zgn. “regio-shopping”)

VOORBEELD

We gaan opnieuw uit van het hoger geciteerd geval van Robert. Stel even dat zijn dochter Martine in Elsene (Brussel) woonachtig was en Robert tot 3 jaar voor zijn dood bij haar woonde en slechts de laatste 2 jaar in het Vlaams rusthuis verbleef. In dat geval zouden op Roberts nalatenschap de Brusselse successierechten toepasselijk geweest zijn. In de 5 jaar voor zijn dood had hij immers het langst in zijn woonplaats in het Brussels Gewest verbleven.

• DE AANGIFTE VAN NALATENSCHAP •••••

De successierechten (en voor de niet-rijksinwoner, de rechten van overgang bij overlijden) worden vereffend op zicht van een aangifte van nalatenschap. Is de overledene geen rijksinwoner dan bestaat er slechts een verplichting tot indiening van een aangifte indien hij in België gelegen onroerende goederen nalaat.

De opmaak van de aangifte gebeurt liefst door de notaris. Vaak komen er immers heel wat juridische en fiscale problemen om de hoek kijken bij de redactie van zo'n aangifte. De notaris kan u bovendien - eenmaal de aangifte ingediend - ook met raad en daad bijstaan bij de vereffening en verdeling van de nalatenschap.

TIP ! Begeef u na een sterfgeval zo snel mogelijk naar uw notaris zodat hij u meteen met raad en daad kan bijstaan.

De termijn van indiening is afhankelijk van de plaats van overlijden van de erflater.

De termijn bedraagt:

- 5 maand, indien het overlijden plaatsvond in België
- 6 maand, indien het overlijden plaatsvond in een ander Europees land dan België
- 7 maand, indien het overlijden plaatsvond in een land buiten Europa

Het is aangewezen de aangiftetermijn strikt na te leven. Een laattijdige indiening maakt fiscale boetes opeisbaar. De boete bedraagt € 25 per maand vertraging per erfgenaam.

• DE BETALING VAN DE SUCCESSIERECHTEN •••••

De termijn voor de betaling van het successierecht bedraagt **7 maanden** te rekenen vanaf het overlijden indien dit in België plaatsvond en 8 of 9 maanden naar gelang het overlijden respectievelijk plaatsvond in een ander EU-land dan wel buiten de EU.

Wie buiten termijn betaalt, is **nalatigheidsintrest** verschuldigd.

Opgelet: deze intrest begint automatisch te lopen. De fiscale administratie hoeft dus de erfgenamen niet aan te manen.

De successierechten worden in de regel in geld betaald.

Om een exodus van het Belgische kunstpatrimonium naar buitenlandse musea te vermijden, kan sinds enkele jaren onder bepaalde strikte voorwaarden het successierecht ook betaald worden onder de vorm van kunstwerken. Meer informatie hierover bij uw notaris.

DE SUCCESSIETARIEVEN

• VOORAF

In dit hoofdstuk drukken we, per gewest, de diverse successietarieven af. Eerst nog enkele algemene opmerkingen.

Graad van verwantschap. Het successietarief van toepassing op erfgenamen en legatarissen wordt in het Wetboek Successierechten in categorieën opgedeeld op basis van de bloedverwantschap die bestaat ten aanzien van de overledene. De erfgenaam valt onder een categorie met een hoger tarief, indien hij in de stamboom verder afstaat van de overledene.

Progressieve tarieven. De successierechten zijn progressief. De tariefstructuur is ingedeeld in schijven. Hoe meer een erfgenaam of legataris uit een erfenis opstrijkt, hoe hoger de tariefschijf waarin hij/zij terechtkomt en dus hoe zwaarder de heffing. Het vlakke tarief voor de activa geïnvesteerd in een familiale onderneming of een familiale vennootschap vormen hierop een uitzondering (meer hierover, zie hoofdstuk verminderingen en vrijstellingen).

Belastbare grondslag: netto-aandeel. De successierechten worden berekend op het netto-aandeel dat iedere erfgenaam of legataris krijgt, rekening houdend met zijn verwantschap tot de overledene. De *berekening gebeurt dus individu per individu*. De bestaande schulden op datum van overlijden en begrafeniskosten worden in min gebracht.

De manier waarop de diverse passiva (schulden) van de erfenis op de activa wordt aangerekend is nauwkeurig in de wet geregeld. Het is een vrij complexe aangelegenheid. Meer info hierover bij uw notaris.

In hoofde van iedere opvolger wordt dus afzonderlijk een berekening gemaakt. Deze regel is echter niet van toepassing voor de nalatenschappen die openvallen in het Brussels Gewest en in het Vlaams

Gewest tussen ooms, tantes, neven en nichten en anderen (vreemden). In deze Gewesten wordt binnen deze erfgroepen de belasting berekend over de som van de netto-aandelen (of het totaal van de erfdelen) verkregen door al de rechtverkrijgenden in deze groep. Vervolgens worden de verschuldigde rechten proportioneel verdeeld onder de verschillende erfgenamen.

De wetgever wil hiermee voorkomen dat de erflater door zijn vermogen te verdelen over een groot aantal legatarissen het tarief te sterk zou drukken. Nochtans leidt deze wijze van berekening tot bepaalde onevenwichtigheden. Zo zal iemand met een klein netto-aandeel belast worden tegen hetzelfde gemiddelde als hij die een groot netto-erfdeel krijgt.

- **SUCCESSIETARIEF IN RECHTE LIJN, TUSSEN ECHTGENOTEN EN SAMENWONENDEN (EN GELIJKGESTELDEN)** ●●●●●●●●

Tarief toepasselijk voor: ¹

1. de erfgenamen in rechte lijn (kinderen, kleinkinderen, ouders, grootouders).
2. de langstlevende echtgeno(o)t(e).
3. de (wettelijk) samenwonende partner.
4. stiefkinderen - stiefouders.
5. zorgkinderen (enkel in Vlaanderen en Brussel).
6. opvangkinderen/pleegkinderen (enkel in Wallonië).
7. ex-echtgenoten of ex-samenwonenden.

¹ Hieronder zijn de tarieven opgenomen zoals ze van toepassing waren bij het in druk gaan van deze brochure, te weten oktober 2010.

Vlaams Gewest		Brussels Gewest		Waals Gewest	
Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief
0 tot 50.000 €	3%	0 tot 50.000 €	3%	0 tot 12.500 €	3%
50.000 tot 250.000 €	9%	50.000 tot 100.000 €	8%	12.500 tot 25.000 €	4%
Boven 250.000 €	27%	100.000 tot 175.000 €	9%	25.000 tot 50.000 €	5%
		175.000 tot 250.000 €	18%	50.000 tot 100.000 €	7%
		250.000 tot 500.000 €	24%	100.000 tot 150.000 €	10%
		boven 500.000 €	30%	150.000 tot 200.000 €	14%
				200.000 tot 250.000 €	18%
				250.000 tot 500.000 €	24%
				Boven 500.000 €	30%

Kinderen. Onder erfgenamen in rechte lijn worden begrepen: de kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen, ouders, grootouders, overgrootouders van de overledene.

Voor **adoptiekinderen** gelden speciale regels. Ze genieten soms wel en dan weer niet van de hierboven opgenomen tarieven. Meer info bij uw notaris.

Stiefkinderen, zorgkinderen, opvangouders, pleegvoogdij. Meer en meer duiken zogenaamde wedersamengestelde gezinnen op. De successiewetgever besteedt de laatste jaren ook aandacht aan hen. De regels terzake zijn zeer complex. Informeer u hierover bij uw notaris.

Vlaamse en Brusselse zorgkinderen. Een begrip dat enige toelichting vergt is de notie 'zorgkind' in Vlaanderen. Samengevat komt het er op neer dat een verkrijging tussen personen waar een relatie van zorgouder en zorgkind bestaat of heeft bestaan wordt gelijkgesteld met een verkrijging in de 'rechte lijn' indien drie voorwaarden voldaan zijn:

- het zorgkind moet vóór de leeftijd van 21 jaar hebben ingewoond bij de zorgouder - erflater
- deze inwoning heeft gedurende drie (in Brussel: zes) achtereenvolgende jaren plaatsgevonden, en
- gedurende die tijd heeft het kind van die andere persoon, of van deze en zijn levenspartner samen, hoofdzakelijk de hulp en verzorging gekregen die kinderen normaal van hun ouders krijgen.

Echtgenoten. Wat het tarief van de successierechten tussen echtgenoten betreft, mogen we niet uit het oog verliezen dat sinds 1 juni 2003 in België het huwelijk niet alleen openstaat voor personen van een verschillend geslacht maar eveneens voor personen van hetzelfde geslacht.

Vaak zal in de praktijk het erfdeel waarop de langstlevende echtgeno(o)t(e) successierechten moet betalen een erfdeel in vruchtgebruik zijn. Krachtens het Belgisch wettelijk (ab intestaat) erfrecht erft de langstlevende echtgeno(o)t(e) immers in principe de ganse nalatenschap in vruchtgebruik. De fiscus – voor de toepassing van de successierechten – heeft een bijzondere methode uitgedacht om dit vruchtgebruik in waarde te berekenen. In art. 21 van het Wetboek Successierechten is de formule terug te vinden. Het vruchtgebruik wordt forfaitair op 4% van de waarde van het goed in volle eigendom geraamd en deze 4% wordt vervolgens vermenigvuldigd met een bepaalde coëfficiënt in functie van de leeftijd van de vruchtgebruiker.

Hoe jonger de vruchtgebruiker, hoe langer zijn levensverwachting en dus hoe meer zijn vruchtgebruik waard is. Hoe ouder de vruchtgebruiker, hoe minder zijn vruchtgebruik waard wordt.

De in het W. Succ. terug te vinden tabel ziet er als volgt uit:²

ZO BEREKENT DE FISCUS DE WAARDE VAN HET VRUCHTGEBRUIK

De berekeningsformule:
waarde volle eigendom x 4% (theoretisch rendement) x coëfficiënt (volgens leeftijd)
= forfaitaire waarde vruchtgebruik

Leeftijd van de VRUCHTGEBRUIKER BIJ HET OVERLIJDEN VAN DE ERFLATER	OMZETTINGSCOEFFICIENT	waarde vgb in %
20 jaar of minder	18	72
Van 20 tot 30 jaar	17	68
Van 30 tot 40 jaar	16	64
Van 40 tot 50 jaar	14	56
Van 50 tot 55 jaar	13	52
Van 55 tot 60 jaar	11	44
Van 60 tot 65 jaar	9,5	38
Van 65 tot 70 jaar	8	32
Van 70 tot 75 jaar	6	24
Van 75 tot 80 jaar	4	16
Meer dan 80 jaar	2	8

Een cijfervoorbeeld.

Alexander sterft en laat na: zijn echtgenote Sophie (68 jaar) met wie hij

² Opgelet, deze tabel wordt niet alleen gebruikt als de langstlevende echtgeno(o)t(e) een erfdeel in vruchtgebruik erft, maar geldt ook voor alle andere erfgenamen die in vruchtgebruik zouden erven.

gehuwd is onder gemeenschap van goederen en zijn twee kinderen Ludo en Walter. Tot de nalatenschap behoort de gezinswoning die geschat wordt op € 200.000 en die ze kochten tijdens hun huwelijk (ze behoort dus tot de huwelijksgemeenschap).

Let op: omdat de gezinswoning tot de huwelijksgemeenschap behoort, komt slechts de helft ervan, dus waarde € 100.000 in de nalatenschap terecht. De andere helft komt sowieso aan Sophie in volle eigendom toe. Passen we de berekening van art. 21 W.Succ. toe dan geeft dit het volgende:

Sophie is 68 jaar en heeft dus volgens de tabel nog een levensverwachting van 8 jaar. Bijgevolg is het vruchtgebruik dat zij erft voor de fiscus gelijk aan: $4\% \times \text{coëfficiënt } 8 = 32\%$ van € 100.000 = € 32.000. Ludo en Walter zijn successierechten verschuldigd op elk € 34.000.

Alternatieve sterftetabellen. Het probleem met de tabel van art. 21 W. Succ. is dat hij behoorlijk rigide en verouderd is. Hij maakt wat de leeftijdscategorieën betreft vrij grote bokkensprongen (tot 50 jaar in schijven van telkens 10 jaar, daarna schijven van telkens 5 jaar). Bovendien wordt er wat de levensverwachting betreft geen onderscheid gemaakt volgens het geslacht van de vruchtgebruiker, terwijl vrouwen een hogere levensverwachting hebben dan mannen. Toch is het deze tabel die voor de berekening van de successierechten zal gebruikt worden door de fiscus.

In de notariële praktijk zal men daarentegen voor de latere vereffening-verdeling van de erfenis en bij verdeling van de prijs na verkoop vaak gebruik maken van meer actuelere en nauwkeurigere tabellen, zo bv. de sterftetabellen - Ledoux.

Samenwonenden. De voorwaarden waaronder (ongehuwde) samenwoners in de regio's van de interessante (want lagere) successietarieven die gelden tussen gehuwden kunnen genieten, verschillen sterk van gewest tot gewest.

SAMENWONING IN HET VLAAMS GEWEST

In het Vlaams Gewest worden - in tegenstelling tot het Brussels en Waals Gewest - zowel de 'wettelijk samenwonenden' als de 'feitelijk samenwonenden' geïsoleerd.

Er is sprake van **wettelijke samenwoning** vanaf de dag dat twee personen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van hun gemeenschappelijke woonplaats een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd. Een ander bewijs hoeven de wettelijke samenwoners niet te leveren.

Feitelijke samenwoning verwijst naar samenwoningsvormen waarbij niet voldaan is aan het begrip 'wettelijk samenwonen' (er is m.a.w. geen verklaring van wettelijke samenwoning afgelegd). In dit geval rust op de erfgerechtigde(n) een dubbele bewijslast. Ze dienen aan te tonen dat ze ten minste één jaar ononderbroken met de erflater hebben samengewoond. Er moet tevens aangetoond worden dat ze met hem een gemeenschappelijke huishouding hebben gevoerd. Beide voorwaarden worden vermoed gerealiseerd te zijn wanneer men een uittreksel uit het bevolkingsregister kan voorleggen dat, te rekenen vanaf het overlijden, minstens één jaar oud is. Het betreft echter een weerlegbaar vermoeden. De fiscus kan dus in de tegenaanval gaan en trachten te bewijzen dat er in feite, ondanks de inschrijving in het bevolkingsregister op hetzelfde adres, geen samenwoning is. De belanghebbende erfgenaam zal dan de daadwerkelijke samenwoning en gemeenschappelijke huishouding moeten kunnen aantonen op grond van andere elementen (wat hij trouwens ook moet - en mag - doen als hij de feitelijke samenwoning niet kan staven aan de hand van een inschrijving in het bevolkingsregister op het adres van de overledene). Dit kunnen materiële elementen zijn zoals de betaalde bijdragen in de kosten van de huishouding (zoals betalingsbewijzen, kostennota's, facturen, rekeninguittreksels), het feit van het bestaan van gemeenschappelijke financiële rekeningen enz. Ook bepaalde akten en titels kunnen tot dit bewijs bijdragen zoals een samenlevingscontract gesloten tussen de samenwonenden, de eigendomstitel van de aan-

gekochte gezinswoning, het huurcontract van de woning, dat men samen betreft, het testament in elkaars voordeel, de schenking tussen samenwonenden, enz. Zijn voor de notie 'feitelijk' samenwonenden in Vlaanderen irrelevant: a) het aantal samenwoners (twee of meer, in tegenstelling tot de wettelijke samenwoning), b) hun geslacht, c) het al dan niet bestaan van een graad van bloed- of aanverwantschap (zo kan er bijvoorbeeld een feitelijke samenwoning zijn tussen een erflater en zijn broer/zus of zijn oom, tante, neef of nicht en zal in deze gevallen het voordeligere tarief 'samenwoners' van toepassing zijn en niet het bijzonder (hoger) tarief dat voor deze bloedverwanten is voorzien buiten de gevallen van samenwoning).

TIP! Merk op dat er een verschil is tussen wettelijke samenwoners en feitelijke samenwoners. De eersten genieten vanaf de eerste dag van het lage successie-tarief. Feitelijke samenwoners moeten minsten één jaar samengewoond hebben. Sommigen wensen om principiële redenen geen verklaring van wettelijke samenwoning in te dienen omdat ze 'vrij en ongebonden' willen zijn. Louter en alleen voor de successietarieven is het echter aan te raden minstens voor één jaar dergelijke verklaring in te dienen!

SAMENWONING IN HET WAALS GEWEST

Ook in het Waals Gewest bestaat er een gelijkschakeling van het tarief tussen samenwonenden en dat van echtgenoten. Om van dit (gunst)tarief te kunnen genieten moet de erfgenaam op de dag van het overlijden met de erflater samenwonen en met hem een verklaring van **wettelijke samenwoning** hebben afgelegd.

In het Waalse stelsel komen dus enkel de 'wettelijk' samenwonenden in aanmerking en vallen 'feitelijke' samenwoners uit de boot. Zij zullen het (zeer hoge) tarief 'vreemden' ('alle andere personen') ondergaan.

SAMENWONING IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Ook in het Brussels Gewest komen enkel de **'wettelijke samenwoners'** voor het verlaagde tarief in aanmerking. Een verklaring van wettelijke samenwoning is dus ook hier vereist.

• SUCCESIETARIEF TUSSEN BROERS EN ZUSSEN •

Tarief voor broers of zussen (en halfbroers of halfzussen):³

Vlaams Gewest		Brussels Gewest		Waals Gewest	
Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief
0 tot 75.000 €	30%	0 tot 12.500 €	20%	0 tot 12.500 €	20%
75.000 tot 125.000 €	55%	12.500 tot 25.000 €	25%	12.500 tot 25.000 €	25%
Boven 125.000 €	65%	25.000 tot 50.000 €	30%	25.000 tot 75.000 €	35%
		50.000 tot 100.000 €	40%	75.000 tot 175.000 €	50%
		100.000 tot 175.000 €	55%	boven 175.000 €	65%
		175.000 tot 250.000 €	60%		
		boven 250.000 €	65%		

³ Hieronder zijn de tarieven opgenomen zoals ze van toepassing waren bij het in druk gaan van deze brochure, te weten oktober 2010.

• SUCCESIETARIEF TUSSEN OOMS, TANTES EN NEVEN, NICHTEN

Onder het oude federaal successierecht bestond er na de eerste categorie 'echtgenoten en kinderen' en de tweede categorie 'broers en zussen' een derde categorie bestaande uit de 'ooms, tantes, neven en nichten' gevolgd door een vierde en laatste categorie 'de anderen' (vreemden). Daarin is verandering gekomen.

Vlaanderen kent in de zijlijn nog slechts twee tariefgroepen, namelijk 'tussen broers en zussen' en 'tussen anderen' (vreemden). De oude tariefgroep 'tussen ooms en tantes en neven en nichten' werd in Vlaanderen afgeschaft. De neven en de nichten die van een oom of tante erven (of omgekeerd) worden belast tegen hetzelfde tarief als de 'vreemden' (tarief 'tussen anderen').

In Wallonië en Brussel is het onderscheid tussen de groep 'ooms, tantes, neven en nichten' en 'de anderen' (vreemden) behouden gebleven.

Tarief voor ooms, tantes en neven, nichten:⁴

Vlaams Gewest		Brussels Gewest		Waals Gewest	
Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief
0 tot 75.000 €	45%	0 tot 50.000 €	35%	0 tot 12.500 €	25%
75.000 tot 125.000 €	55%	50.000 tot 100.000 €	50%	12.500 tot 25.000 €	30%
Boven 125.000 €	65%	100.000 tot 175.000 €	60%	25.000 tot 75.000 €	40%
		boven 175.000 €	70%	75.000 tot 175.000 €	55%
				boven 175.000 €	70%

⁴ Hieronder zijn de tarieven opgenomen zoals ze van toepassing waren bij het in druk gaan van deze brochure, te weten oktober 2010.

• SUCCESSIETARIEF TUSSEN “VREEMDEN”

Tot deze categorie behoren alle verre erfgenamen en niet-familieleden (bv. vrienden die via testament erven). Ook de aanverwanten, zoals schoonouders, schoonbroers of -zussen en schoonkinderen, behoren tot deze groep.

Dat we in de categorie ‘vreemden’ met zeer hoge successietarieven te maken hebben moge duidelijk zijn. Wie erft van een vreemde houdt er in de praktijk helaas niet veel van over.

TIP! In plaats van roerende goederen aan “vreemden” via een testament over te maken (waardoor ze daarop hoge successierechten betalen), doet men er beter aan hen dergelijke goederen te schenken tijdens het leven tegen betaling van schenkingsrecht. In de drie gewesten kunnen vandaag roerende goederen aan vreemden geschonken worden tegen een vlak tarief van 7%, ongeacht de waarde van het geschonkene.

Meer over de roerende schenking aan vlak tarief, zie de eveneens bij de KFBN uitgegeven brochure “Schenken”.

TIP! Wie er toch voor opteert om via testament te werken, kan eventueel de techniek van het duo-legaat aangeraden worden om zodoende op de successierechten uit te sparen.

Tarief voor de “vreemden”:⁵

Vlaams Gewest		Brussels Gewest		Waals Gewest	
Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief
0 tot 75.000 €	45%	0 tot 50.000 €	40%	0 tot 12.500 €	30%
75.000 tot 125.000 €	55%	50.000 tot 75.000 €	55%	12.500 tot 25.000 €	35%
Boven 125.000 €	65%	75.000 tot 175.000 €	65%	25.000 tot 75.000 €	60%
		Boven 175.000 €	80%	75.000 tot 175.000 €	80%
				boven 175.000 €	90%(1)

(1) Opgelet! Wat Wallonië betreft, is dit de officiële, in de wettekst terug te vinden tarief tabel sinds het Waals decreet van 22 oktober 2003. Ondertussen heeft echter het Grondwettelijk Hof beslist dat het voormeld Waals decreet in de mate dat het een tarief invoerde dat hoger is dan 80% strijdig is met de Grondwet (arrest van 22 juni 2005, nr. 107/2005). Concreet betekent dit dat het top-tarief van 90% zoals opgenomen in de bovenstaande tabel **in werkelijkheid moet gelezen worden als: 80%**. Dat was trouwens ook het tarief zoals het in deze laatste topschijf toepasselijk was in Wallonië voor de inwerkingtreding van het voormeld decreet van 22 oktober 2003.

• SUCCESSIETARIEF VOOR VZW's en PRIVATE STICHTINGEN

Erflaters kunnen via een testament legaten vermaken in het voordeel van vzw's (bv. liefdadigheidsinstellingen). Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe vzw-wet in juni 2003 kunnen ze dat ook aan private stichtingen.

⁵ Hieronder zijn de tarieven opgenomen zoals ze van toepassing waren bij het in druk gaan van deze brochure, te weten oktober 2010.

Welke successietarieven zijn in dergelijke gevallen toepasselijk?

Wat de **vzw's** betreft verschillen de successietarieven van gewest tot gewest.

- In Vlaanderen genieten de vzw's thans van een bijzonder eenvormig (dus ongeacht de waarde van het legaat) en verlaagd tarief van 8,8%.
- Wallonië past een successietarief van 7% toe.
- In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedraagt het successie-tarief in principe 25%. Brussel maakt evenwel een uitzondering en verlaagt het tarief tot 12,5% voor legaten aan vzw's die de federale erkenning kregen, bedoeld in artikelen 104 en 110 van het Wetboek Inkomstenbelastingen (bedoeld zijn vzw's die fiscale attesten n.a.v. giften kunnen uitreiken), tenzij ze een voordeliger tarief genieten overeenkomstig het Brussels Wetboek Successierechten.

Wat de **private stichtingen** betreft is de toestand als volgt:

- In Vlaanderen werd het vzw-successietarief van 8,8% ook doorgetrokken tot de private stichting.
- Brussel heeft ondertussen ook een tariefverlaging doorgevoerd voor legaten ten gunste van private stichtingen, doch niet in dezelfde mate als het Vlaams Gewest. In Brussel geldt 25% als basistarief. Wanneer de private stichting evenwel een rechtspersoon is die de federale erkenning heeft verkregen, bedoeld in de artikelen 104 en 110 Wetboek Inkomstenbelastingen (bevoegdheid om fiscale attesten uit te reiken bij giften), dan geldt een tarief van 12,5%.
- In Wallonië ten slotte geldt een successietarief van 7%.

Opgelet evenwel wat de legaten in Wallonië betreft aan privé-stichtingen. Om van de 7% te kunnen genieten moet in dit gewest een bijzondere voorwaarde zijn vervuld. Is deze niet vervuld dan zal het legaat niet aan 7% getaxeed worden

maar aan het gewoon tarief "vreemden"! Om te genieten van het verlaagd gunsttarief in het successierecht zal de private stichting op het ogenblik van het overlijden, in haar zetel, als hoofdactiviteit, "des objectifs de nature sociale" dienen na te streven, m.a.w. de private stichting moet een "maatschappelijk karakter" hebben. Hieruit mag worden afgeleid dat een private stichting die enkel als activiteit het beheer van een privé-vermogen heeft buiten de prijzen zal vallen. Bovendien is de 7% slechts weggelegd voor private stichtingen die een attest van erkenning als stichting met een maatschappelijk karakter kunnen voorleggen. Dergelijk attest dient aangevraagd te worden bij de Minister van Financiën van het Waals Gewest.

We vatten een en ander voor u nog even samen in onderstaande overzichtstabellen.

Successietarief voor vzw's en private stichtingen:⁶

Vlaams Gewest		Brussels Gewest		Waals Gewest	
Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief	Schijf van het erfdeel	Tarief
Op het volledige erfdeel:	8,80%	Op volledige erfdeel + betreffende VZW's/ Private Stichtingen die fiscale attesten mogen afleveren :	12,50%	Op het volledige erfdeel:	7%
		Op volledige erfdeel + betreffende de andere VZW's / Private Stichtingen :	25%		

⁶ Hieronder zijn de tarieven opgenomen zoals ze van toepassing waren bij het in druk gaan van deze brochure, te weten oktober 2010.

DE VLAAMSE SPLITTING

In Vlaanderen - althans wanneer de erfgenamen afstammelingen in rechte lijn (bv. kinderen), echtgenoten of samenwonenden zijn – wordt het successietarief afzonderlijk toegepast op enerzijds het netto-actief van de onroerende goederen en anderzijds op het netto-actief van de roerende goederen.

Elke erfgenaam kan dus € 50.000 onroerende goederen erven aan 3% en, daarnaast nog eens € 50.000 roerende goederen erven eveneens aan 3%, dus samen € 100.000 aan 3%.

Het roerend en onroerend vermogen van de erflater wordt dus apart belast wat een belangrijke positieve invloed heeft op de belastingdruk. Deze zogenaamde “splitting” heeft immers tot gevolg dat men minder snel in de hogere tariefschijven terecht komt en dus minder successierechten dient te betalen. Vlaanderen is uniek op dit vlak. Noch Wallonië noch Brussel kent dit systeem.

TIP! Het kan interessant zijn om op deze Vlaamse splitting in te spelen en hierdoor successierechten uit te sparen.

VOORBEELD

Stel een vader heeft een patrimonium dat bestaat uit twee onroerende goederen, elk voor een waarde van € 50.000, of in totaal € 100.000. Op het ogenblik van zijn overlijden laat hij één zoon na. De te betalen successierechten in hoofde van de zoon:

Bedrag	% op netto aandeel	gecumuleerd bedrag
€ 0,01 - € 50.000	3%	€ 1.500
€ 50.000 - € 100.000	9%	€ 4.500
Totaal		€ 6.000

Hernemen we dezelfde gegevens als voormelde en veronderstellen we dat vader één onroerend goed vóór zijn overlijden, zelfs binnen de

3 jaar, zou verkocht hebben.

In dat geval zal het actief van de nalatenschap als volgt worden samengesteld:

a) roerend gedeelte (prijs van het verkochte onroerend goed)

Bedrag	% op netto aandeel	gecumuleerd bedrag
€ 0,01 - € 50.000	3%	€ 1.500

b) onroerend gedeelte (het resterend onroerend goed)

Bedrag	% op netto aandeel	gecumuleerd bedrag
€ 0,01 - € 50.000	3%	€ 1.500

In dit geval betaalt de zoon slechts € 3.000 in plaats van € 6.000.

VERMINDERINGEN EN VRIJSTELLINGEN

• ALGEMEEN •

De verschillende gewesten kennen tal van specifieke regels bevattende diverse verminderingen en vrijstellingen van het successierecht.

VLAANDEREN

Vrijstelling voor zwaar gehandicapte personen.

Sinds 1 januari 2003 bestaat in Vlaanderen een 'voetvrijstelling' (of 'abattement') voor zwaar gehandicapte personen. De grootte van de toegekende vrijstelling is afhankelijk van de leeftijd van de verkrijger en van het tarief waaraan de verkrijging wordt onderworpen.

De vrijstelling bedraagt € 3.000 indien de verkrijging onderworpen is aan het tarief 'in rechte lijn, tussen echtgenoten en tussen samenwonenden'. In de andere gevallen beloopt de vrijstelling € 1.000.

Dit basisbedrag wordt vervolgens vermenigvuldigd met het cijfer aangeduid in art. 21 V, W. Succ., volgens de leeftijd van de verkrijger.

De factor waarmee het basisbedrag van € 3.000 of € 1.000 moet vermenigvuldigd worden bedraagt aldus:

18, indien de zwaar gehandicapte persoon 20 jaar oud is of minder

17, indien hij boven de 20 tot 30 jaar oud is

16, indien hij boven de 30 tot 40 jaar oud is

14, indien hij boven de 40 tot 50 jaar oud is

13, indien hij boven de 50 tot 55 jaar oud is

11, indien hij boven de 55 tot 60 jaar oud is

9,5, indien hij boven de 60 tot 65 jaar oud is

8, indien hij boven de 65 tot 70 jaar oud is

6, indien hij boven de 70 tot 75 jaar oud is

4, indien hij boven de 75 tot 80 jaar oud is

2, indien hij boven de 80 jaar oud is

Komen als zwaar gehandicapte personen in aanmerking:

- Degene van wie, ongeacht de leeftijd, is vastgesteld dat als gevolg van feiten overkomen en vastgesteld vóór de leeftijd van 65 jaar:
 - * ofwel zijn lichamelijke of geestelijke toestand zijn verdienvermogen heeft verminderd tot één derde of minder van wat een valide persoon door een of ander beroep op de algemene arbeidsmarkt kan verdienen
 - * ofwel zijn gezondheidstoestand een volledig gebrek aan, of een vermindering van zelfredzaamheid van ten minste 9 punten tot gevolg heeft, gemeten volgens de handleiding en de medisch - sociale schaal van toepassing in het kader van de wetgeving met betrekking tot de tegemoetkomingen aan gehandicapten
 - * ofwel na de periode van primaire ongeschiktheid, bepaald in art. 87 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen gecoördineerd op 14 juli 1994, zijn verdienvermogen is verminderd tot een derde of minder, zoals bepaald in art. 100 van dezelfde gecoördineerde wet
 - * ofwel hij, ingevolge een administratieve of gerechtelijke beslissing, tot ten minste 66% blijvend lichamenlijk of geestelijk gehandicapt of arbeidsongeschikt is verklaard
- Het kind dat tot ten minste 66% is getroffen door ontoereikende of verminderde lichamenlijke of geestelijke geschiktheid wegens één of meer aandoeningen. De Minister van Financiën of zijn gedelegeerde wijst, voor de toepassing van de belastingwet, de overheden aan die de toestand als gehandicapte vaststellen.

Het recht op de vrijstelling moet bewezen worden door middel van een attest of een verklaring uitgaande van een instelling of dienst die bevoegd is om de toestand als gehandicapte vast te stellen. Het attest of de verklaring wordt bij de aangifte gevoegd of aan het bevoegde kantoor overgemaakt voordat de rechten opeisbaar zijn. In dat geval wordt het voordeel onmiddellijk toegekend. Is het attest niet bij de aangifte gevoegd of niet tijdig op het bevoegde kantoor toegekomen dan worden de rechten berekend zonder toepassing van de vrijstelling,

behoudens teruggave. Teruggave is mogelijk wanneer het vereiste attest wordt neergelegd bij de ontvanger binnen 2 jaar na betaling van de belasting.

'VEN'-gronden

Sinds 1 januari 2003 bestaat in Vlaanderen in het kader van een milieubewuste politiek een vrijstelling van het successierecht voor de waarde van de onbebouwde onroerende goederen gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk, of 'VEN - gronden'. Welke onroerende goederen als 'VEN - gronden' in aanmerking komen, vindt men terug in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijke milieu. De vrijstelling moet uitdrukkelijk in de aangifte van nalatenschap worden opgenomen. Een attest, waaruit blijkt dat aan de voorwaarden is voldaan, moet bij de aangifte worden gevoegd.

Bossen

Sinds 1 januari 2003 bestaat er in Vlaanderen tevens een vrijstelling van successierechten voor het vererven van 'bossen'. Er is een vrijstelling voor het successierecht voor de onroerende goederen die te beschouwen zijn als bos in de zin van art. 3 van het bosdecreet van 13 juni 1990. Deze vrijstelling geldt zowel voor de grond als voor de opstandswaarde en wordt slechts toegepast wanneer er voldaan is aan een aantal voorwaarden. Zo moet uiterlijk binnen 2 jaar na de datum van overlijden voor het bos een door het Bosbeheer goedgekeurd beheersplan zijn opgemaakt in overeenstemming met de bepalingen en uitvoeringsbepalingen van het bosdecreet. Verder moet in de aangifte van nalatenschap uitdrukkelijk om de toepassing van de vrijstelling worden verzocht en moet daarbij een attest gevoegd worden, uitgereikt door het Vlaams Gewest, waaruit blijkt dat voldaan is aan de voorwaarden.

Vermindering (belastingkrediet) in rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwonenden

Er bestaat in Vlaanderen een algemene vermindering voor erfgena-

men in rechte lijn, voor echtgenoten en samenwonenden. De vermindering wordt slechts toegekend op voorwaarde dat het netto-erfdeel van de betrokken erfgenaam of echtgeno(o)t(e) minder bedraagt dan € 50.000.

In hoofde van de echtgeno(o)t(e) of samenwonende partner wordt voor de berekening van dit maximale netto-erfdeel vanaf 1 januari 2007 geen rekening gehouden met de waarde van de van successierecht vrijgestelde gezinswoning in de mate deze in het erfdeel vervat zit.

De vermindering bedraagt € 500 vermenigvuldigd met de coëfficiënt bekomen door $1 - (\text{erfdeel} / \text{€ } 50.000)$.

VOORBEELD

De dochter erft van haar moeder een nalatenschap met een netto waarde van € 37.500

In dit geval bedraagt de vermindering € 125.

De berekening geschiedt als volgt:

$$\text{€ } 500 \times \{1 - (\text{€ } 37.500 / \text{€ } 50.000)\} = \text{€ } 125.$$

De te betalen rechten zijn:

op de eerste schijf tot 37.500 aan 3% =	1.125
te verminderen met:	<u>-125</u>
blijft, netto te betalen:	1.000

In hoofde van de kinderen (die de volle leeftijd van 21 jaar niet hebben bereikt ten dage van het overlijden) is er een bijkomende vermindering van € 75 per volledig jaar dat nog moet verlopen tot de leeftijd van 21 jaar. De overlevende echtgeno(o)t(e) heeft recht op een vermindering tot beloop van de helft van de bijkomende vermindering die de gemeenschappelijke kinderen samen genieten.

Vermindering (belastingkrediet) bij vererving tussen broers en zusters

Er bestaat tevens een vermindering van rechten tussen broers en zussen.

Men onderscheidt drie niveaus:

Niveau 1 - Het belaste erfdeel is kleiner of gelijk aan € 18.750
De vermindering bedraagt € 2.000 vermenigvuldigd met het (erfdeel / € 20.000). Is het netto erfdeel van de broer of zus kleiner dan of gelijk aan € 18.750 dan worden de successierechten verminderd met 10% van het netto erfdeel.

Niveau 2 - Het belaste erfdeel is groter dan € 18.750 en kleiner of gelijk aan € 75.000
De vermindering bedraagt € 2.500 vermenigvuldigd met de coëfficiënt bekomen door $1 - (\text{erfdeel} / \text{€ } 75.000)$.

VOORBEELD

De broer erft van zijn zus een nalatenschap met een netto waarde van € 37.500.

In dit geval bedraagt de vermindering € 1.250.

De berekening geschiedt als volgt:

$$\text{€ } 2.500 \times \{1 - (\text{€ } 37.500 / \text{€ } 75.000)\} = \text{€ } 1.250.$$

De te betalen rechten zijn:

op de eerste schijf tot 37.500 aan 30% =	11.250
te verminderen met:	<u>-1.250</u>
blijft, netto te betalen:	10.000

Niveau 3 - Het belastbaar erfdeel is groter dan € 75.000
Overtreft het belastbare erfdeel van de broer of zuster de € 75.000, dan is er geen vermindering van de rechten.

Vermindering (belastingkrediet) voor het tarief 'alle anderen'

Er is ook een vermindering voor het tarief 'alle anderen'.

Ook hier wordt een onderscheid gemaakt tussen drie niveaus:

Niveau 1 - Het belaste erfdeel is kleiner of gelijk aan € 12.500

De vermindering bedraagt € 2.000 vermenigvuldigd met (totaal van de erfdelen / € 12.500).

Is het netto erfdeel van de fiscaal 'anderen' kleiner dan of gelijk aan € 20.000 dan worden de successierechten verminderd met 15% van de som van de erfdelen.

Niveau 2 - De som van alle belastbare erfdelen verkregen is groter dan € 12.500 en kleiner of gelijk aan € 75.000.

De vermindering bedraagt € 2.400 vermenigvuldigd met de coëfficiënt bekomen door $1 - (\text{totaal van de erfdelen} / € 75.000)$.

VOORBEELD

Een neef erft van zijn oom een nalatenschap met een netto waarde van € 37.500.

In dit geval bedraagt de vermindering € 1.200.

De berekening geschiedt als volgt:

$$€ 2.400 \times \{1 - (\text{€ } 37.500 / \text{€ } 75.000)\} = \text{€ } 1.200.$$

De te betalen rechten zijn:

op de eerste schijf tot 37.500 aan 45% =	16.875
te verminderen met:	<u>-1.200</u>
blijft, netto te betalen:	15.675

Niveau 3 - Het belastbaar erfdeel is groter dan € 75.000

Overtreft het belastbare erfdeel van de fiscaal 'anderen' de € 75.000, dan is er geen vermindering van de rechten.

BRUSSEL

Ook het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kent zijn eigen abbatementenstelsel. In dat gewest zijn de erfgenamen in rechte lijn, de echtgenoten en de wettelijke samenwoners vrijgesteld ten belope van € 15.000. Dit abbatement wordt ten gunste van de kinderen van de overledene die de leeftijd van 21 jaar niet hebben bereikt, vermeerderd met € 2.500 voor elk vol jaar dat nog moet verlopen tot zij de leeftijd van 21 jaar bereiken en, ten gunste van de overlevende echtgenoot, met de helft der bij-abbatementen welke de gemene kinderen samen genieten.

Hetgeen verkregen wordt door alle andere erfgenamen, legatarissen of begiftigden uit de erfenissen waarvan het zuiver bedrag € 1.250 niet overschrijdt is eveneens vrijgesteld. Verder wordt het bedrag van het successierecht vereffend ten laste van de erfgenaam, legataris of begiftigde, die minstens 3 kinderen in leven heeft die de leeftijd van 21 jaar niet hadden bereikt bij het openvallen van de nalatenschap, verminderd met 2% voor elk van deze kinderen, zonder dat de vermindering € 62 per kind mag overschrijden. Deze vermindering wordt, ten gunste van de echtgenoot of de samenwonende, gebracht op 4% per kind dat de leeftijd van 21 jaar niet had bereikt, zonder dat de vermindering € 124 per kind mag overschrijden. Voor de toepassing van deze verminderingen wordt een verwekt kind - voor zover het levensvatbaar geboren wordt - gelijkgesteld met het geboren kind.

WALLONIE

Wallonië kent een abbatement of zogenaamde 'voetvrijstelling'. Datgene wat door een erfgenaam in rechte lijn, tussen echtgenoten of tussen wettelijke samenwoners verkregen wordt, is vrijgesteld van het successierecht tot beloop van een eerste schijf van € 12.500. Indien het door de erfgenaam verkregen netto-aandeel niet meer bedraagt dan € 125.000 is het successierecht eveneens vrijgesteld tot beloop van de tweede schijf tussen € 12.500 en € 25.000. Deze abbatementen

worden lichtjes verhoogd (men heet dit de 'bij-abattemen-ten') ten gunste van kinderen die op datum van overlijden de leeftijd van 21 jaar nog niet hebben bereikt evenals ten gunste van de langstlevende echtgen(o)t(e) of wettelijk samenwonende. Hetgeen verkregen wordt door andere erfgenamen, legatarissen of begiftigden uit een erfenis waarvan het zuiver bedrag € 620 niet overschrijdt is eveneens vrijgesteld van successierecht.

Daarnaast kent Wallonië een met de Vlaamse en Brusselse gelijklopende vermindering van het successierecht. Het bedrag van het recht vereffend ten laste van de erfgenaam, legataris of begiftigde, die minstens 3 kinderen in leven heeft die de leeftijd van 21 jaar niet hadden bereikt bij het openvallen van de nalatenschap, wordt verminderd met 2% voor elk van deze kinderen, zonder dat de vermindering € 62 per kind mag overschrijden. Deze vermindering wordt, ten gunste van de overlevende wettelijk samenwonende of echtgenoot, gebracht op 4% per kind dat de leeftijd van 21 jaar niet had bereikt, zonder dat de vermindering € 124 per kind mag overschrijden. Voor de toepassing van deze verminderingen wordt het verwekt kind - voor zover het levensvatbaar geboren wordt- gelijkgesteld met het geboren kind.

In Wallonië bestaat ook de vrijstelling van successierechten voor de zogenaamde Natura 2000-gebieden, onroerende goederen die in waardevol natuurgebied gelegen zijn zoals opgesomd in het Belgisch Staatsblad. Sinds 12 september 2008 is er nog een bijkomende vrijstelling, te weten :

- 1° de waarde van de bomen op stam in de bossen en wouden in de zin van het (nieuwe) Waalse Boswetboek;
- 2° de waarde van aandelen en deelbewijzen van een bosgroepering in de zin van de wet van 6 mei 1999 ter bevordering van de oprichting van burgerlijke bosgroeperingsvennootschappen.

• VRIJSTELLING VOOR DE VLAAMSE GEZINSWONING •

Sinds 1 januari 2007 moet de langstlevende echtgeno(o)t(e) of hij/zij die met de overledene samenwoonde in Vlaanderen niet langer successierechten betalen op de gezinswoning.

Wie kan er van genieten?

De vrijstelling van successierechten is voor de 'langstlevende partner'. Het begrip 'partner' valt in twee groepen uiteen: gehuwden en samenwonenden.

Daarbij heeft het geen enkel belang op welke wijze de gezinswoning werd verkregen. Dat kan via wettelijk erfrecht, testament, bijzondere toebedeling via het huwelijkscontract, enzovoort.

Is men gehuwd, dan erft de langstlevende echtgeno(o)t(e) de gezinswoning al dan niet volledig in volle eigendom, vruchtgebruik of blote eigendom (dit in functie van het huwelijkstelsel en de al dan niet aanwezigheid van andere co-erfgenamen). Het geërfde deel komt in aanmerking voor de vrijstelling.

De vrijstelling is er echter alleen voor de langstlevende. Erven bijvoorbeeld ook de kinderen een deel van de woning, dan moeten zij op hun individueel netto-erfdeel in de gezinswoning wél nog successierechten betalen.

De tweede grote groep zijn de samenwoners. Daarbij moet een onderscheid gemaakt worden tussen de wettelijk en feitelijk samenwonenden. Wettelijk samenwonenden hebben een verklaring van wettelijke samenwoning afgelegd bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. Ze genieten vanaf de eerste dag van de vrijstelling. Feitelijk samenwonenden moeten daarentegen gedurende 3 jaar hebben samengewoond en een gemeenschappelijke huishouding hebben gevoerd.

Opgelet! Voor de feitelijke samenwoners geldt wat de vrijstelling van het successierecht op de gezinswoning betreft een speciale termijn. Waar normaal – om te kunnen genieten van de (lagere) successietarieven zoals deze gelden voor echtgenoten – de feitelijke samenwoners een samenwoning van één jaar moeten kunnen bewijzen (zie eerder), geldt hier een specifieke (langere) termijn van 3 jaar!

De feitelijke samenwoning kan bewezen worden aan de hand van een uittreksel uit het bevolkingsregister. Is men als samenwonende niet op hetzelfde adres ingeschreven in het bevolkingsregister, dan kan de samenwoning ook met andere middelen aangetoond worden. Hou er rekening mee dat het begrip ‘feitelijk samenwonenden’ niet alleen op de traditionele koppels slaat. U kan bv. ook met uw broer of zus in dezelfde woning samenwonen en genieten van de vrijstelling. Die term “partner” is zeer ruim en slaat dus niet alleen op koppels tussen dewelke een liefdesrelatie bestaat.

De Vlaamse Regering heeft er echter bewust voor gekozen om een aantal samenwonenden uit te sluiten van de vrijstelling voor de gezinswoning. Dat is het geval voor bloedverwanten in rechte lijn of personen die daarmee gelijkgesteld zijn, of met andere woorden enerzijds de inwonende kinderen, kleinkinderen, zorg- en stiefkinderen en anderzijds de inwonende ouders of grootouders. Zij moeten wél altijd successierechten blijven betalen als ze de gezinswoning erven.

Het begrip gezinswoning.

Onder “gezinswoning” dient verstaan te worden: de gezamenlijke hoofdverblijfplaats van de erflater en zijn overlevende echtgenoot of samenwonende. Bedoeld is m.a.w. de woning waar de partners op het ogenblik van het overlijden gewoonlijk samenleefden. Tot bewijs van het tegendeel door de fiscale administratie, kan dit eenvoudig bewezen worden door het voorleggen van een uittreksel uit het bevolkingsregister waaruit de samenwoning blijkt. Bij gebreke aan een

inschrijving in het bevolkingsregister op hetzelfde adres kan de samenwoning ook met andere middelen door partijen aangetoond worden. De gebruikelijke "aanhorigheden", zoals de tuin, het tuinhuis, de garage worden mee begrepen in de vrijstelling.

Het kan voorkomen dat er op het ogenblik van het overlijden geen sprake meer is van een effectieve samenwoning. Vandaar dat door de wetgever eveneens als gezinswoning in aanmerking wordt genomen de **laatste gezinswoning** van de echtgenoten of samenwonenden, tenminste als aan hun samenwonen op een welbepaalde – door de wet voorziene – manier een einde is gekomen.

Drie mogelijke gevallen zijn in dit verband uitdrukkelijk geïndiceerd:

- door de feitelijke scheiding van de echtgenoten of van de wettelijke (!) samenwoners; (niet dus bij feitelijke scheiding van feitelijke samenwoners)
- door een geval van overmacht dat tot op het ogenblik van het overlijden heeft voortgeduurd (bv. mensen die palliatieve zorgen krijgen);
- door verblijf van één van de beide echtgenoten of partners (of van beide betrokkenen) in een rust- of verzorgingsinstelling, een serviceflatgebouw of een woningcomplex met dienstverlening.

Opgelet! Om alle misverstanden te vermijden: op eventueel ander onroerend bezit dan de gezinswoning (denk aan een opbrengsteigendom of een 2de verblijf) moet de langstlevende echtgenoot/partner (en de andere erfgenamen, bv. kinderen) ook na 1 januari 2007 onverkort de normale successierechten blijven betalen in Vlaanderen.

Wat bij gedeeltelijk beroepsgebruik van de gezinswoning?

Bijvoorbeeld de bakker die boven zijn winkel woont of de huisarts die in zijn woning een praktijk heeft. Past de fiscus de vrijstelling dan enkel toe op het deel van de woning dat effectief als woongelegenheden wordt gebruikt of wordt in zo'n geval de vrijstelling toch op de ganse woning toegepast? De toestand is als volgt. Is het beroepsmatig

gebruikt gedeelte van de woning ondergeschikt aan het woongedeelte dan geldt de vrijstelling op de totale woning (inclusief het beroepsdeel). Is daarentegen het beroepsdeel belangrijker dan het woongedeelte dan komt de vrijstelling te vervallen voor het beroepsdeel en blijft ze enkel overeind voor het woongedeelte.

Vrijstelling enkel op de “nettowaarde”.

Noteer dat de vrijstelling van het successierecht enkel wordt toegekend op de nettowaarde van de gezinswoning. Dit betekent dat indien er in de erfenis nog schulden aanwezig zijn die specifiek werden aangegaan om de gezinswoning te verwerven of te behouden, deze schulden in aftrek dienen gebracht te worden van de waarde van de gezinswoning.

Denk aan het geval waarbij iemand een hypothecaire lening/krediet heeft aangegaan om de gezinswoning te verwerven, te renoveren of uit te breiden en dat deze schuld nog niet volledig is afbetaald op het ogenblik van zijn overlijden. De langstlevende partner kan dan de vrijstelling van de successierechten genieten, met dien verstande dat het schuldsaldo dat betrekking heeft op de gezinswoning niet zonder meer in mindering kan gebracht worden van het overige belastbaar actief (andere onroerende goederen of roerende goederen) maar enkel van de waarde van de gezinswoning zelf. In de praktijk zal dergelijke situatie in principe niet zo vaak voorkomen want ofwel – bij jong overlijden – is de schuld in heel wat gevallen afgedekt door een schuldsaldoverzekering ofwel – bij overlijden op late leeftijd – is de schuld reeds lang afbetaald op het tijdstip van het overlijden.

• VERMINDERING VOOR DE BRUSSELSE GEZINSWONING ••••

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geldt sinds 1 januari 2003 een bijzonder gunsttarief voor de woning-hoofdverblijfplaats.

In tabelvorm zien de tarieven voor de vererving van de Brusselse gezinswoning er als volgt uit:⁷

Gedeelte van het netto – aandeel van EUR tot inbegrepen EUR van de vererfde woning	Per schijf toepasselijk heffingspercentage	Totaal bedrag van de belasting over de voorgaande schijven
van tot 0,01 - 50.000,00	2 % i.p.v. 3 %	
50.000,01 - 100.000,00	5,3 % i.p.v. 8 %	1.000
100.000,01 - 175.000,00	6 % i.p.v. 9 %	3.650
175.000,01 - 250.000,00	12 % i.p.v. 18 %	8.150
250.000,01 - 500.000,00	24 %	17.150
boven de 500.000,00	30 %	77.150

Een vergelijking van de gunstpercentages met de normaal gangbare percentages leert dat het tarief tot € 250.000, met een derde wordt verlaagd. Boven dit grensbedrag gelden de normale tarieven.

Het voordeeltarief wordt toegepast op de nettowaarde van het deel van de erflater in de woning. Onder nettowaarde wordt verstaan: de waarde van dit actief bestanddeel verminderd met het aannemelijk passief dat betrekking heeft op dit bestanddeel.

⁷ Hieronder zijn de tarieven opgenomen zoals ze van toepassing waren bij het in druk gaan van deze brochure, te weten oktober 2010.

Het gunsttarief kan genoten worden indien aan volgende voorwaarden is voldaan:

- Tot de erfenis van de erflater moet tenminste een deel in volle eigendom van een gebouw behoren. De erflater moet dus niet noodzakelijk eigenaar zijn van de geheelheid van de woning; het bezit van een onverdeeld aandeel - vaak het geval bij samenwoners of bij echtgenoten getrouwd onder scheiding van goederen - is voldoende.
- Het gebouw moet de erflater op het ogenblik van zijn overlijden tenminste 5 jaar tot hoofdverblijfplaats hebben gediend. Het bewijs hiervan wordt geleverd, behoudens bewijs van het tegendeel, met een uittreksel uit het bevolkings- of vreemdelingenregister. Bovendien is voorzien dat het voordeeltarief niet verloren gaat wanneer de erflater zijn hoofdverblijfplaats in het bedoelde gebouw niet heeft kunnen behouden wegens overmacht. De wetgever definieert zelf laatstgenoemde notie met te stellen dat daaronder inzonderheid wordt verstaan 'een staat van zorgbehoevendheid, ontstaan na de aankoop van de woning, waardoor de erflater in de onmogelijkheid verkeerde om in de woning, zelfs met behulp van zijn gezin of van een gezinshulporganisatie, in te staan voor zijn lichamelijk of geestelijk welzijn'.
- De woning dient vererfd te worden in het voordeel van een erfgenaam in rechte lijn, de echtgeno(o)t(e) of de wettelijk samenwonende van de erflater.

Sinds kort is een administratieve versoepeling doorgevoerd waardoor de hier besproken vermindering voortaan ambtshalve door de ontvanger van successierechten zal worden toegepast.

Anders dan in Vlaanderen geldt het Brussels belastingvoordeel niet alleen tussen echtgenoten of samenwonenden, maar eveneens voor erfgenamen in de rechte lijn. Noteer wel dat – anders dan in Vlaanderen – in Brussel enkel de wettelijke samenwoners gelijkgesteld worden met echtgenoten en bijgevolg de louter feitelijk samenwoners voor de toepassing van de successierechten als "vreemden" worden beschouwd en dus niet van deze lagere successietarieven voor de Brusselse gezinswoning kunnen genieten.

• VERMINDERING VOOR DE WAALSE GEZINSWONING •

Sinds 23 december 2005 kent ook Wallonië een aparte successiebelasting voor de vererving van de gezinswoning.

Mits aan de hieronder opgesomde voorwaarden is voldaan, zal bij de vererving van de gezinswoning door een erfgenaam in de rechte lijn, door de echtgenoot of de samenwonende van de erflater, het successierecht dat van toepassing is op de nettowaarde van zijn aandeel in die woning worden vastgesteld volgens het tarief aangegeven in onderstaande tabel.

Noteer vooraf nog dat in Wallonië onder samenwoners enkel wettelijke samenwoners worden geïdentificeerd en dat bijgevolg – zoals in Brussel – de louter feitelijk samenwonenden als “vreemden” worden beschouwd voor het successietarief.

In tabelvorm zien de tarieven voor de vererving van de Waalse gezinswoning er als volgt uit:⁸

Gedeelte van het netto – aandeel van EUR tot inbegrepen EUR van de vererfde woning	Per schijf toepasselijk heffingspercentage	Totaal bedrag van de belasting over de voorgaande schijven
van tot 0,01 - 25.000,00	1 %	
25.000,01 - 50.000,00	2 %	250
50.000,01 - 175.000,00	5 %	750
175.000,01 - 250.000,00	12 %	7.000
250.000,01 - 500.000,00	24 %	16.000
boven de 500.000,00	30 %	76.000

Om te kunnen genieten van deze verminderde tarieven moet men voldoen aan de volgende voorwaarden:

- De woning moet in volle eigendom aan de erflater toebehoren. Zo zullen de erfgenamen van de erflater, die slechts blote eigenaar is van de gezinswoning, niet van het verlaagd tarief kunnen genieten.
- In Wallonië wordt geen onderscheid gemaakt naargelang de gezinswoning al dan niet geheel of gedeeltelijk aan de erflater toebehoort. Aldus kan men van het verlaagd tarief genieten indien de erflater slechts voor een onverdeeld aandeel of breukdeel eigenaar is van de gezinswoning.
- De woning van de erflater moet op het ogenblik van zijn overlijden minstens 5 jaar tot hoofdverblijfplaats hebben gediend.
- De woning moet gediend hebben tot hoofdverblijfplaats van de erflater. Voor de toepassing van deze bepaling wordt het bewijs van het feit dat de erflater zijn hoofdverblijfplaats had in het bedoelde gebouw, behoudens bewijs van het tegendeel, geleverd met een

⁸ Hieronder zijn de tarieven opgenomen zoals ze van toepassing waren bij het in druk gaan van deze brochure, te weten oktober 2010.

uittreksel uit het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister. Het voordeel van het verlaagde tarief blijft behouden zelfs indien de overledene zijn hoofdverblijfplaats niet in kwestieus onroerend goed heeft kunnen handhaven wegens overmacht of om dwingende reden van medische, familiale, beroeps- of maatschappelijke aard. Onder dwingende reden van medische aard wordt meer bepaald verstaan een toestand van behoefte aan verzorging voor de overledene, diens echtgenoot/echtgenote, wettelijk samenwonende, kinderen of kinderen van zijn echtgenote/haar echtgenoot of wettelijk samenwonende, die opgetreden is na de aankoop van de woning en waardoor de overledene in de onmogelijkheid verkeerde om de woning te blijven betrekken, zelfs bijgestaan door zijn gezin of een gezinshulporganisatie.

- Het onroerend goed moet geheel of gedeeltelijk bestemd zijn voor bewoning.

• GUNSTREGELING VOOR DE FAMILIALE ONDERNEMING • • • •

De goederen die deel uitmaken van een familiale onderneming of aandelen van (of vorderingen op) een vennootschap kunnen onder bepaalde (strengere) voorwaarden genieten van een aanzienlijke vermindering (zelfs vrijstelling) van successierechten.

Elk gewest zijn eigen regime.

De drie gewesten in ons land hebben een bijzondere gunstregeling uitgewerkt voor de vererving van het familiebedrijf. Onder (soms veelvuldige) voorwaarden kan deze in Vlaanderen en Wallonië plaatsvinden aan een 0%-tarief en in Brussel aan 3%. Het betreft een 'vlak' tarief. Het is dus niet progressief zodat de hoegrootheid van het nagelaten bedrijfsvermogen geen enkele rol speelt.

De materie is bijzonder complex en het is een onmogelijke opdracht ze binnen het bestek van deze brochure aan bod te laten komen.

Meer info bij uw notaris.

NOTA'S

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

INFORMATIEBROCHURE UITGEGEVEN DOOR DE NEDERLANDSTALIGE GEMEENSCHAPSRAAD
VAN DE KONINKLIJKE FEDERATIE VAN HET BELGISCH NOTARIAAT.
BERGSTRAAT, 30-34 - 1000 BRUSSEL
<http://www.notaris.be>